

НАСТАВА И ВАСПИТАЊЕ

1

Београд, 2020.

Извршни издавач:
Педагошко друштво Србије
Теразије 26, 11000 Београд
тел. 011 268 77 49
www.pedagog.rs
E-mail: casopis@pedagog.rs

Суиздавач:
**Институт за педагогију
и андрагогију Филозофског
факултета Универзитета у Београду**
Чика Љубина 18-20, 11000 Београд
тел. 011 3282 985

За извршног издавача

Наташа Стојановић

За суиздавача

Др Живка Крњаја

Главни и одговорни уредници

Др Живка Крњаја

Филозофски факултет Универзитета у Београду

Др Лидија Радуловић

Филозофски факултет Универзитета у Београду

Уредништво

Др Биљана Бодрошки Спариосу

Филозофски факултет Универзитета у Београду

Др Лидија Вујичић (Lidija Vujičić)

Учитељски факултет Свеучилишта у Ријеци, Хрватска

Др Јулијана Вучо

Филолошки факултет Универзитета у Београду

Др Саша Дубљанин

Филозофски факултет Универзитета у Београду

Др Весна Жунић Павловић

Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију

Универзитета у Београду

Др Павел Згага

Педагошки факултет Универзитета у Љубљани, Словенија

Др Наташа Матовић

Филозофски факултет Универзитета у Београду

Др Мати Мери (Matti Meri)

Одељење за образовање наставника Факултета хуманистичких наука Универзитета у Хелсинкију, Финска

Др Саша Милић

Филозофски факултет у Никшићу Универзитета Црне Горе

Др Владета Милин

Филозофски факултет Универзитета у Београду

Др Драгана Павловић Бренеселовић

Филозофски факултет Универзитета у Београду

Др Илке Паршман (Ilke Parchmann)

Лајбниц институт за педагогију Природно-математичког факултета Универзитета у Киелу, Немачка

Др Јан Петерс (Jan Peeters)

Центар за развој на раном узрасту Одељења за студије социјалне заштите Универзитета у Генту, Белгија

Др Росица Александрова Пенкова

Одељење за образовање наставника Универзитета „Климент Охридски“ у Софији, Бугарска

Др Алла Степановна Сиденко

Академија за образовање наставника Државног универзитета „Ломоносов“ у Москви, Русија

Др Милан Станчић

Филозофски факултет Универзитета у Београду

Др Јелисавета Тодоровић

Филозофски факултет Универзитета у Нишу

Др Емина Хебиб

Филозофски факултет Универзитета у Београду

Издавачки савет

Др Мара Ђукић

Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду

Др Ненад Глумбић

Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду

Др Митја Крајнчан

Педагошки факултет Универзитета Приморска у Копру, Словенија

Др Снежана Лоренс (Snezana Lawrence)

Факултет за здравствену, социјалну заштиту и образовање Универзитета Англиа Рускин, Уједињено Краљевство

Др Софија Врцел

Филозофски факултет Свеучилишта у Ријеци, Хрватска

Секретари редакције

Катарина Бошковић

Лука Николић

Лектор

Татјана Догдибеговић

Лектура текстова на енглеском језику

Мр Ана Поповић Пецић

Преводиоци

За енглески језик мр Ана Поповић Пецић

За руски језик др Дара Дамљановић

Технички уредник

Јелена Панић

Штампа

ЈП „Службени гласник“

Тираж

200

Издавање часописа финансијским средствима помаже

Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије и Филозофски факултет Универзитета у Београду

Индексирање часописа: SCIndeks

На годишњем нивоу објављују се три свеске часописа.

НАСТАВА И ВАСПИТАЊЕ • САДРЖАЈ

7–22	<i>Младен Радуловић</i>	ДИЛЕМЕ У ИСТРАЖИВАЊУ КУЛТУРНОГ КАПИТАЛА КОД ДЕЦЕ
23–38	<i>Зорица Шаљић Софија Врцељ</i>	СТАВОВИ СТУДЕНАТА ПЕДАГОГИЈЕ У ХРВАТСКОЈ И СРБИЈИ ПРЕМА ДОПРИНОСУ СТУДИЈА РАЗВИЈАЊУ КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА БУДУЋЕ ПРОФЕСИОНАЛНО ДЕЛОВАЊЕ
39–50	<i>Лука Николић</i>	Е-УЧЕЊЕ У ВИСОКОШКОЛСКОМ ОБРАЗОВАЊУ ИЗ ПЕРСПЕКТИВЕ КРИТИЧКЕ ПЕДАГОГИЈЕ ПАУЛА ФРЕИРЕА
51–69	<i>Марија Јовановић Тамара Вукић</i>	КОМУНИКАЦИОНИ АСПЕКТ МЕНТОРСКОГ ОДНОСА У ВИСОКОШКОЛСКОМ ОБРАЗОВАЊУ
71–84	<i>Маријана Продановић Валентијина Гаврановић Нина Панџелић</i>	КА БОЉЕМ РАЗУМЕВАЊУ ЦЕФР ПРИНЦИПА НА ПЛАНУ ТЕСТИРАЊА ГРАМАТИЧКЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
85–98	<i>Ирена Васојевић</i>	УСПЕШНОСТ УЧЕНИКА ЧЕТВРТОГ РАЗРЕДА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ У РЕШАВАЊУ ЗАДАТАКА ИЗ АРИТМЕТИКЕ У ЗАВИСНОСТИ ОД КОНТЕКСТА ЗАДАТКА
99–100	<i>ПРИКАЗИ И ОЦЕНЕ Лидија Радуловић</i>	Приказ књиге: ЛИЦА И НАЛИЧЈА ПРАВЕДНОСТИ У ОЦЕЊИВАЊУ
101–107	<i>УПУТСТВО ЗА АУТОРЕ</i>	

STUDIES IN TEACHING AND EDUCATION • CONTENTS

7–22	<i>Mladen Radulović</i>	DILEMMAS IN STUDYING CULTURAL CAPITAL IN CHILDREN
23–38	<i>Zorica Šaljić Sofija Vrcelj</i>	THE ATTITUDES OF PEDAGOGY STUDENTS IN CROATIA AND SERBIA ABOUT THE CONTRIBUTION OF THEIR STUDIES TO THE DEVELOPMENT OF COMPETENCES FOR THEIR FUTURE PROFESSIONAL PRACTICE
39–50	<i>Luka Nikolić</i>	E-LEARNING IN HIGHER EDUCATION FROM THE PERSPECTIVE OF PAULO FREIRE'S CRITICAL PEDAGOGY
51–69	<i>Marija Jovanović Tamara Vukić</i>	THE COMMUNICATIVE ASPECT OF THE MENTORING RELATIONSHIP IN HIGHER EDUCATION
71–84	<i>Marijana Prodanović Valentina Gavranović Nina Pantelić</i>	TOWARDS A DEEPER UNDERSTANDING OF THE CEFR PRINCIPLES IN GRAMMAR COMPETENCE TESTING
85–98	<i>Irena Vasojević</i>	FOURTH-GRADE STUDENTS' ACHIEVEMENT IN SOLVING ARITHMETIC PROBLEMS DEPENDING ON THE CONTEXT OF THE PROBLEMS
99–100	<i>REVIEWS</i> <i>Lidija Radulović</i> Book review: HEADS AND TAILS OF THE FAIRNESS IN ASSESMENT	
101–107	<i>GUIDELINES FOR CONTRIBUTORS</i>	

ОБУЧЕНИЕ И ВОСПИТАНИЕ • СОДЕРЖАНИЕ

7–22	<i>Младен Радулович</i>	ДИЛЕММЫ В ИССЛЕДОВАНИИ КУЛЬТУРНОГО КАПИТАЛА У ДЕТЕЙ
23–38	<i>Зорица Шалич София Врцель</i>	ОТНОШЕНИЕ СТУДЕНТОВ ПЕДАГОГИКИ В ХОРВАТИИ И СЕРБИИ К ВКЛАДУ ОБУЧЕНИЯ В РАЗВИТИЕ КОМПЕТЕНЦИЙ ДЛЯ БУДУЩЕЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ РАБОТЫ
39–50	<i>Лука Николич</i>	ЭЛЕКТРОННОЕ ОБУЧЕНИЕ В ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ С ТОЧКИ ЗРЕНИЯ КРИТИЧЕСКОЙ ПЕДАГОГИКИ ПОЛА ФРЕЙРЕ
51–69	<i>Мария Йованович Тамара Вукич</i>	КОММУНИКАЦИОННЫЙ АСПЕКТ МЕНТОРСКИХ ОТНОШЕНИЙ В ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ
71–84	<i>Марияна Проданович Валентина Гавранович Нина Пантелич</i>	К ЛУЧШЕМУ ПОНИМАНИЮ ПРИНЦИПОВ ЦЕФР В ОБЛАСТИ ТЕСТИРОВАНИЯ ГРАММАТИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ
85–98	<i>Ирена Васоевич</i>	УСПЕШНОСТЬ УЧЕНИКОВ ЧЕТВЕРТОГО КЛАССА ОСНОВНОЙ ШКОЛЫ В РЕШЕНИИ ЗАДАЧ ПО АРИФМЕТИКЕ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ КОНТЕКСТА ЗАДАЧИ
99–100	<i>КРИТИКИ И ОБЗОРЫ</i> <i>Лидия Радулович</i> Критика и библиография: ЛИЦО И ОБРАТНАЯ СТОРОНА СПРАВЕДЛИВОСТИ В ОЦЕНКЕ	
101–107	<i>ПРАВИЛО ПУБЛИКАЦИИ ДЛЯ АВТОРОВ</i>	

Дилеме у истраживању културног капитала код деце¹

Младен Радуловић²

Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Апстракт Циљ рада је да се преиспитају проблеми који се јављају у истраживањима културној кاپитала код деце, како би се боље разумели њихови узроци и наслутила могућа решења. Кроз рад се одговара на питања: 1. у којој мери су различити начини операционализације културној кاپитала повезани са различитим концепцијима културној кاپитала и 2. који од различитих модела концептуализације и операционализације културној кاپитала најбоље успевају да објасне понашање деце у образовном пољу. Полазећи од различитих концепција културној кاپитала, кроз критичко анализирање различитих примера конкретних истраживања преиспитује се у којој мери су начини операционализације културној кاپитала повезани са различитим концепцијима појма, као и колико они успевају да објасне образовни успех и образовне аспирације деце. У раду се закључује да су различити начини операционализације повезани са различитим концепцијима културној кاپитала, те се као главни извор проблема у истраживањима културној кاپитала издваја нејасноћ самој концепцији. Дилеме које настају услед нејасноћи концепција годашно су повећане када су у питању истраживања у којима су испитаници деца, код којих спорни постојају и неки показатељи културној кاپитала о којима постоје да постоји консензус у осталим истраживањима. Сагледавањем теоријских полазишта и резултата различитих истраживања, закључује се да су радови који прихватају шири и репродукцијски приступ културном кاپиталу, с једне стране, теоријски ближи оригиналној Бурдијеовој мисли, а с друге стране, емпиријски кориснији (у већој мери успевају да објасне образовни успех и образовне аспирације). Такође, закључује се да би ошворенија, више индуктивна и квалитативна истраживања могла довести не само до боље разумевања понашања деце у образовном пољу, већ до проналажења смерница за промену образовне праксе.

Кључне речи: културни кاپитал, Бурдије, образовне праксе, социологија образовања.

Увод

Током процеса постсоцијалистичке трансформације у Србији су друштвене неједнакости постајале све веће. Док је у економској сфери, према подацима Еуростата,

1 Реализацију овог истраживања финансирало је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије (бр. Уговора 451-03-68/2020-14/200018).

2 mradulovic@ipi.ac.rs

Dilemmas in studying cultural capital in children

Mladen Radulović

Institute for Educational Research, Belgrade, Serbia

Abstract *The aim of this paper is to reexamine problems occurring in studies on cultural capital in children, so as to better understand their causes and identify possible solutions. The paper seeks to provide answers to the following questions: 1) to what extent various ways of operationalizing cultural capital are linked to various conceptions of cultural capital, and 2) which of the various models of conceptualization and operationalization of cultural capital can best explain the behavior of children in the field of education. Taking different conceptions of cultural capital as our starting point, through a critical analysis of various concrete examples of studies we examine to what extent the ways of operationalizing cultural capital are related to different conceptions of the concept, and to what extent they are able to explain academic achievement and educational aspirations in children. Our conclusion is that the different ways of operationalization are linked to different conceptions of cultural capital, and that problems in studies on cultural capital stem mainly from the lack of precision of the concept itself. The resulting dilemmas are amplified when the subjects of research are children, in which case some indicators of cultural capital on which consensus practically exists in other research, become contentious. By looking at the theoretical starting points and results of different studies, we conclude that studies which adopt a broader and reproductive approach to cultural capital are, on the one hand, closer to Bourdieu's original thought, and on the other, empirically more useful (they are able to explain academic achievement and educational aspirations to a greater extent). Also, we conclude that more "open", more inductive and qualitative research could result not only in a better understanding of children in the field of education, but also lead to the establishment of "guidelines" for change in educational practices.*

Keywords: *cultural capital, Bourdieu, educational practices, sociology of education.*

Дилеммы в исследовании культурного капитала у детей

Младен Радулович

Институт педагогических исследований, Белград, Сербия

Резюме *В данной статье обсуждаются проблемы, возникающие в исследованиях культурного капитала у детей, с целью лучшего понимания их причин и выявления возможных решений. В статье даются ответы на следующие вопросы: (1) в какой степени различные способы использования культурного капитала связаны с различными концепциями культурного капитала и (2) какой из различных моделей концептуализации и операционализации культурного капитала лучше всего объясняет поведение детей в сфере образования. Исходя из различных концепций культурного капитала, путем критического анализа примеров конкретных исследований, обсуждается, в какой степени способы использования культурного капитала связаны с различными концепциями понятия, а также, насколько они в состоянии объяснить образовательный успех и образовательные стремления детей. В статье делается вывод о том, что различные способы операционализации связаны с различными концепциями культурного капитала, а неоднозначность самой концепции является основным источником проблем в области исследования культурного капитала. Дилеммы, возникающие из-за неоднозначности концепции, усугубляются, когда речь идет об исследованиях, в которых респондентами являются дети, когда противоречивым становятся и некоторые показатели культурного капитала, по которым в других исследованиях существует общее согласие. Принимая во внимание теоретические отправные точки и результаты различных исследований, делается вывод о том, что работы, в которых используется более широкий репродукционный подход к культурному капиталу, с одной стороны, теоретически ближе к первоначальной мысли Бурдье, а с другой - эмпирически более полезны (в большей степени объясняют успехи в образовании и образовательные стремления). Также подчеркивается, что более открытые, индуктивные и качественные исследования могли бы привести не только к лучшему пониманию поведения детей в сфере образования, но и к поиску «руководящих принципов» для изменений в образовательной практике.*

Ключевые слова: *культурный капитал, Бурдье, образовательные практики, социология образования.*

Ставови студената педагогије у Хрватској и Србији према доприносу студија развијању компетенција за будуће професионално деловање

Зорица Шаљић¹

Одељење за педагогију и андрагогију, Филозофски факултет,
Универзитет у Београду, Србија

Софија Врцељ

Одсек за педагогију, Филозофски факултет, Свеучилиште у Ријеци, Хрватска

Апстракт Међу значајним променама у области образовања може се издвојити све присутнија заснованост образовања на исходима, као и прихватање присутног образовању оријентисаној ка развијању компетенција који имплицира да се у процесу образовања стичу одређена знања, вештине и способности које се преносе, користе и даље развијају у процесу рада. Полазећи од значаја који компетенције имају за будуће професионално деловање, у раду се изnose резултати истраживања које је за циљ имало испитивање ставова студената педагогике у Републици Хрватској и Републици Србији о доприносу студија развијању њихових професионалних компетенција. Истраживањем је обухваћено 159 студената педагогике, а добијени резултати показују да су студенти из обе земље релативно задовољни стеченим компетенцијама које се стичу познавања педагошке терминологије, особљености за примену комуникацијских вештина, особљености за промовисање мултикултуралних, интеркултуралних и демократских вредности, познавања методологије педагошких истраживања, као и историјској и савременој развој теорије васпитања и образовања. Испитаници сматрају да су током студија у најмањој мери стекли компетенције потребне за практично деловање. С обзиром на то да овај семенит образована треба да предсавља веома важан елемент студијској програма, добијени резултати указују на потребу флексибилности и ка пракси отвореније организације програма студија, што, између осталог, значи да у перспективи треба размислити о већој заступљености стручно-апликативних предмета који би студенте припремали за будући практичан рад. Сагледавајући улогу студија у развијању професионалних компетенција, треба имати на уму да су компетенције развојни концепти, односно да студенти током студија стичу основе компетенција и припремају се за даљи развој и надоградњавање у одређеном контекстуалном оквиру.

Кључне речи: компетенције педагога за професионално деловање, високо образовање, студенти педагогике, студијски програм.

¹ zorica.saljic@f.bg.ac.rs

The attitudes of pedagogy students in Croatia and Serbia about the contribution of their studies to the development of competences for their future professional practice

Zorica Šaljić

Department of Pedagogy and Andragogy, Faculty of Philosophy, University of Belgrade

Sofija Vrcelj

Department of Pedagogy, Faculty of Philosophy, University of Rijeka, Croatia

Abstract *One of the significant changes in the field of education is the fact that education is increasingly based on outcomes, as well as the adoption of an approach to education oriented towards the development of competences, which implies that in the education process certain knowledge, skills and abilities are acquired, which are then transferred, used and further developed through professional practice. In view of the importance that competences have for future professional practice, the paper presents the results of a study examining the attitudes of pedagogy students in Croatia and Serbia about the contribution of their studies to the development of their professional competences. The sample of the study consisted of 159 pedagogy students, and the findings suggest that students in both countries are relatively satisfied with the competences they have acquired in terms of mastering pedagogical terminology, developing the ability to apply communication skills and the ability to promote multicultural, intercultural and democratic values, acquiring knowledge of the methodology of pedagogical research, and knowledge of the historical and contemporary development of education theory. Students report that over the course of their studies the competences they have acquired the least are those relating to practical work. Since this segment of education ought to be a very important element of the study program, the obtained results suggest the need for a more flexible organization of the program which would be more open to practice, meaning, among other things, that in future an increase in the number of applied courses aimed at preparing students for their future professional practice should be considered. When contemplating the role of studies in the development of professional competences, we should bear in mind that competences are a developmental concept, suggesting that students over the course of their studies acquire the foundations of competences and are prepared for their further development and expansion within a certain contextual framework.*

Keywords: *competences of pedagogists for professional practice, higher education, pedagogy students, study program.*

Отношение студентов педагогики в Хорватии и Сербии к вкладу обучения в развитие компетенций для будущей профессиональной работы

Зорица Шалич

Кафедра педагогики и андрагогики, Философский факультет, Университет в Белграде, Сербия

Софија Врцелъ

Кафедра педагогики, Философский факультет, Университет в Риеке, Хорватия

Резюме *Значительные изменения в области образования включают растущее восприятие образования, основанного на результатах, а также компетентностно-ориентированное образование, которое подразумевает, что определенные знания, навыки и умения передаются в процессе обучения, а используются и развиваются в процессе работы. Принимая во внимание важность компетенций для будущей профессиональной деятельности, в статье представлены результаты исследования отношения студентов педагогики в Республике Хорватии и Республике Сербии к вкладу обучения в развитие их профессиональных компетенций. В опросе приняли участие 159 студентов педагогики. Результаты показывают, что студенты из обеих стран относительно удовлетворены приобретенными компетенциями в отношении знаний педагогической терминологии, применения коммуникационных умений, способностей для промоции мультикультурных, межкультурных и демократических ценностей, знания методологии педагогических исследований, а также исторического и современного развития теории воспитания и образования. Анкетированные студенты считают, что во время учебы в наименьшей степени они приобрели компетенции, необходимые для практических действий. Учитывая, что этот сегмент образования должен быть очень важным элементом учебной программы, полученные результаты указывают на необходимость более гибкой и более открытой к практике организации учебной программы, а в будущем следует рассмотреть возможность более широкого изучения профессионально-прикладных предметов, которые подготавливают студентов к будущей практической работе. Исходя из роли обучения в развитии профессиональных компетенций, следует иметь в виду, что компетенции являются концепцией развития, указывающей на то, что студенты приобретают основы компетенций во время обучения и готовятся к дальнейшему развитию и повышению квалификации в конкретной контекстуальной среде.*

Ключевые слова: *компетенции педагогов для профессиональной деятельности, высшее образование, студенты педагогики, учебная программа.*

Е-учење у високошколском образовању из перспективе критичке педагогије Паула Фреиреа

Лука Николић¹

Одељење за педагогију и андрагогију, Филозофски факултет,
Универзитет у Београду, Србија

Апстракт Експанзија дигиталних технологија која је свејачућа у савременом образовном контексту указује на неопходност анализе различитих појмова који су уско повезани с њиховом имплементацијом у високо школство, као и на проблематизацију њихове употребе из полазишта различитих педагошких концепција. Један од најраспрострањенијих видова употребе дигиталних технологија представља е-учење које све више налази своје место у високошколском образовању. Имајући у виду чињеницу да се појмови е-учења и учења на даљину веома често користе као синоними, у овом раду се пре свега врши њихово разграничење. Стављањем фокуса на е-учење, анализира се његова распрострањеност и употреба у савременом високошколском образовању, два основна модела е-учења (синхрони и асинхрони), као и Мудл (Moodle) и Блекборд (Blackboard), најраспрострањеније платформе за е-учење које се користе у високошколској настави. Поред приказа неких основних елемената е-учења неопходних за његово разумевање, фокус је стављен и на анализу е-учења у контексту карактеристичних елемената критичке педагогије Паула Фреиреа два концепта образовања, поличност и дијало.

Кључне речи: дигиталне технологије, е-учење, високошколско образовање, критичка педагогија.

Увод

Несумњиво је да је крај XX, а нарочито почетак XXI века донео велике промене у погледу експанзије употребе дигиталних технологија у различитим друштвеним сферама. Поред употребе у економској, политичкој и културној сфери, дигиталне технологије продиру у образовни систем у целости, између осталог, у великом обиму и у високошколско образовање и високошколску наставу. Једна од импликација ових промена укључује и различита научна истраживања о употреби дигиталних технологија у образовању, при чему је неопходно појмовно-терминолошко одређење различитих елемената који се односе на њихову употребу у образовању. У првом реду, реч

¹ lukanikolic141993@gmail.com

- Nabi, S. (2012, June, 19). 7 Blackboard competitors with online learning solutions. *Education Dive*. Preuzeto sa <https://www.educationdive.com/news/7-blackboard-competitors-with-online-learning-solutions/35847/>
- Ogobnna, C. G., Ibezim, N. E., & Obi, C. A. (2019). Synchronous versus asynchronous e-learning in teaching word processing: An experimental approach. *South African Journal of Education*, 39(2), 1-14. <https://doi.org/10.15700/saje.v39n2a1383>
- Peñafiel, M., Vásquez, S., & Morá, S. L. (2016). Use of Virtual Classroom: Summarized Opinion of the Stakeholders in the Learning-Teaching Process. In J. Uhomobhi, & G. Costaigliola (Eds.), *CSEDU 2016: Proceedings of the 8th International Conference on Computer Supported Education* (pp. 314-320) Rome: INSTICC.
- Pittinsky, M. (2003). *The Wired Tower: Perspectives on the Impact of the Internet on Higher Education*. Upper Saddle River NJ: FT Press.
- Shih, Y. H. (2018). Rethinking Paulo Freire's Dialogic Pedagogy and Its Implications for Teachers' Teaching, *Journal of Education and Learning*, 7(4), 230-235. <https://doi.org/10.5539/jel.v7n4p230>
- Tabot, A., Oyibo, K., & Hamada, M. (2013). E-learning evolution: past, present and future. In M. Hamada (Ed.) *E-learning: New Technology, Applications and Future Trends*. (pp. 1-32). New York: Nova Science Publishers, Inc.
- Tadić, A. i Nikolić, L. (2020). Emancipatorska pedagogija i participativne obrazovne prakse. U L. Radulović, V. Milin i B. Ljujić (ur.) *Participacija u obrazovanju pedagoški (p)ogledi*, (str. 41-46). Beograd: Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu i Pedagoško društvo Srbije.

Примљено: 02.03.2020.

Коригована верзија примљена: 10.04.2020.

Прихваћено за штампу: 16.04.2020.

E-learning in higher education from the perspective of Paulo Freire's critical pedagogy

Luka Nikolić

Department of Pedagogy and Andragogy, Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Serbia

Abstract *The expansion of digital technologies, omnipresent in the contemporary educational context, suggests the need for analysis of various concepts closely related to their implementation in higher education, as well as the problematization of their use from the position of different pedagogical conceptions. One of the most widespread forms of use of digital technologies is e-learning, which is increasingly finding its place in higher education. In view of the fact that the concepts of e-learning and distance learning are frequently used interchangeably, this paper seeks to draw a distinction between them. Focusing on e-learning, we analyze its prevalence, and the use in contemporary higher education of two basic e-learning models (synchronous and asynchronous), as well as Moodle and Blackboard, the two prevalent e-learning platforms in higher education. The paper looks at some basic elements of e-learning necessary for its comprehension, and also provides an analysis of e-learning in the context of the characteristic elements of Paulo Freire's critical pedagogy, two concepts of education, politicality and dialog.*

Keywords: *digital technologies, e-learning, higher education, critical pedagogy.*

Электронное обучение в высшем образовании с точки зрения критической педагогики Пола Фрейре

Лука Николич

Кафедра педагогики и андрагогики, Философский факультет, Университет в Белграде, Сербия

Резюме *Экспансия цифровых технологий, повсеместно распространенных в современном образовательном контексте, указывает на необходимость анализа различных концепций, тесно связанных с их внедрением в высшем образовании, а также проблематизацией их использования с точки зрения различных педагогических концепций. Одним из наиболее распространенных видов использования цифровых технологий является электронное обучение, которое все больше находит свое место в высшем образовании. Принимая во внимание факт, что термины «электронное обучение» и «дистанционное обучение» очень часто используются в качестве синонимов, в статье в первую очередь проводится их разграничение. Сосредоточив внимание на электронном обучении, далее анализируется его распространенность и использование в современном высшем образовании, затем две основные модели электронного обучения (синхронное и асинхронное), а также Мудл (Moodle) и Блекборд (Blackboard), наиболее распространенные платформы электронного обучения, используемые в высшем образовании. В дополнение к представлению некоторых основных элементов электронного обучения, необходимых для его понимания, в статье дальше анализируется электронное обучение в контексте характерных элементов критической педагогики Пола Фрейре, двух концепций образования, политики и диалога.*

Ключевые слова: *цифровые технологии, электронное обучение, высшее образование, критическая педагогика.*

Комуникациони аспект менторског односа у високошколском образовању¹

Марија Јовановић²

Департман за педагогију, Филозофски факултет, Универзитет у Нишу, Србија

Тамара Вукић

Департман за педагогију, Филозофски факултет, Универзитет у Нишу, Србија

Апстракт

Менторска настава и менторство у реализацији наставних и ваннаставних активности карактеристични су за високошколско образовање. Како су квалитет и ефикасност менторства детерминисани особеностима и квалитетом комуникације која се у њему остварује, циљ рада је усмерен на истраживање комуникационог аспекта менторског односа у високошколском образовању. Истраживањем су обухваћени студенти Универзитета у Нишу који су имали директно искуство са менторством у изради завршних и мастер радова, истраживачких пројеката и нација докторских дисертација. Фокус истраживања је на утврђивању њихових ставова о: вештинама менторског комуницирања; начинима остваривања комуникације; стилевима комуникације у менторству и комуникационим аспектима квалитетног менторства. Резултати показују да студенти као најожељнију особину ментора вреднују ошвореност за питања. Комуникација њима је доминантна, док се други савремени начини комуникације, попут апликација и друштвених мрежа, користе у малој мери. Ментори су процењени као активни слушаоци који пружају правремене, јасне, разумљиве и позитивне повратне информације. Иако резултати истраживања показују да истраживану менторску праксу карактерише завидан ниво квалитетне комуникације, у раду су издвојене одређене педагошке импликације. Тежиште педагошких импликација је на: континуираном педагошко-методичком оснаживању и подршци менторима и менторисанима; израђивању квалитетнијих комуникационих односа; развијању комуникационих компетенција; неовању међусобног поштовања, разумевања и поверења; развијању емпазије и способости прихватања туђе мишљења, предлога и идеја.

Кључне речи: комуникација, менторство, студенти, наставници, високошколско образовање.

1 Рад је резултат истраживања у оквиру пројеката: „Одрживост идентитета Срба и националних мањина у пограничним областима источне и југоисточне Србије“ (ОИ 179013), који се изводи на Универзитету у Нишу – Машински факултет, а финансира га Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије

2 marija.jovanovic@filfak.ni.ac.rs

The communicative aspect of the mentoring relationship in higher education

Marija Jovanović

Department of Pedagogy, Faculty of Philosophy, University of Niš, Serbia

Tamara Vukić

Department of Pedagogy, Faculty of Philosophy, University of Niš, Serbia

Abstract

Mentoring and mentorship in the implementation of curricular and extracurricular activities are characteristic of higher education. Since the quality and effectiveness of mentoring are determined by the distinctive characteristics and quality of the communication that takes place within this relationship, this paper aims to explore the communicative aspect of mentorship in higher education. The study was conducted using a sample of University of Niš students who have had direct experience of mentoring in the production of their senior and master's theses. The study sought to examine their attitudes to: mentoring communication skills; the ways in which communication takes place; communication styles in mentoring; and the communicative aspects of quality mentoring. Our findings indicate that the most highly rated quality in mentors is openness to questions. Email communication predominates, while other modern forms of communication, such as apps and social networks, are used to a far lesser extent. Mentors were rated as active listeners who provide timely, clear, comprehensible and positive feedback. Although our findings suggest that the mentoring practices studied are characterized by communication of a very high quality, the paper draws certain pedagogical implications. The emphasis of these pedagogical implications is on: continued pedagogical-methodological enhancement and support for mentors and mentees; developing higher quality communication; developing communicative competences; nurturing mutual respect, understanding and trust; developing empathy and the ability to accept another's opinion, suggestions and ideas.

Keywords: communication, mentoring, students, teachers, higher education.

Коммуникационный аспект менторских отношений в высшем образовании

Мария Йованович

Кафедра педагогики, Философский факультет, Университет в Нише, Сербия

Тамара Вукич

Кафедра педагогики, Философский факультет, Университет в Нише, Сербия

Резюме *Менторское обучение и менторство в реализации обучения и внеаудиторных активностей характерны для высшего образования. Поскольку качество и эффективность менторства определяется спецификой и качеством достигаемой в нем коммуникации, цель данной работы направлена на исследование коммуникационного аспекта данных отношений в высшем образовании. В исследовании приняли участие студенты Университета в Нише, имевшие непосредственный опыт менторства при подготовке дипломной и магистерской работы, исследовательских проектов и докторских диссертаций. Основное внимание в исследовании уделяется установлению мнений студентов о качестве менторской коммуникации, способах осуществления коммуникации, стиле коммуникации и коммуникационных аспектах качественного менторства. Результаты показывают, что студенты, как наиболее желательную черту ментора, ценят открытость к вопросам. Связь по электронной почте является доминирующей, в то время как другие современные средства коммуникации, такие как приложения и социальные сети, используются в небольшой мере. Менторы были оценены как активные слушатели, обеспечивающие своевременную, четкую, понятную и положительную обратную связь. Хотя результаты исследования показывают, что исследуемая практика менторства характеризуется завидным уровнем качества коммуникации, в статье выявлены и некоторые педагогические последствия. Педагогические импликации заключаются в постоянной педагогической и методологической поддержке менторам и студентам, в построении лучших коммуникационных отношений, развитии и приобретении коммуникативных компетенций, соблюдении взаимного уважения, понимания и доверия, развитии эмпатии и способности принимать мнения, предложения и идеи других.*

Ключевые слова: *коммуникация, менторство, студенты, преподаватели, высшее образование.*

Towards a Deeper Understanding of the CEFR Principles in Grammar Competence Testing

Marijana Prodanović¹

Anglistics Study Programme, Singidunum University, Belgrade, Serbia

Valentina Gavranović

Anglistics Study Programme, Singidunum University, Belgrade, Serbia

Nina Pantelić

Anglistics Study Programme, Singidunum University, Belgrade, Serbia

Abstract *This paper focuses on various perspectives and challenges language teachers face while assessing language learners' proficiency level and relying on standardised placement tests in compliance with the CEFR. The aim of this study is to obtain a more critical insight into language testing in terms of the relationship between a test form and test score; to provide an interpretation of the CEFR-based proficiency levels; and to address the inclusion of the CEFR scheme in the real-life, academic language environment. Through a comparative, qualitative analysis, it examines the achievements of a group of respondents, undergraduate students majoring in English, recorded in a standardised pen-and-paper test focusing on their written language competence to determine their CEFR language proficiency levels. It also analyses errors, and compares the results obtained at different levels within the CEFR context, providing a theoretical background to the role and place grammar has in language teaching and learning. The main findings of the research point out the commonest grammatical errors found at the B2 and C1/2 levels, also revealing inconsistent and unexpected types which contribute to a deeper understanding of the complexities language assessment implies. This paper presents results which identify the areas that could be improved in terms of testing grammatical competence within the CEFR framework.*

Keywords: *CEFR, testing, error, grammatical competence, the English language.*

Introduction

Testing and assessment have been a critical aspect of applied linguistics ever since the social context changed and became rather fluid in terms of education, intercultural exchanges and influences, and job market and labour mobility. Although language testing

¹ mprodanovic@singidunum.ac.rs

Ка бољем разумевању ЦЕФР принципа на плану тестирања граматичке компетенције

Маријана Продановић

Студијски програм Англистика, Универзитет Сингидунум, Београд, Србија

Валентина Гаврановић

Студијски програм Англистика, Универзитет Сингидунум, Београд, Србија

Нина Пантелић

Студијски програм Англистика, Универзитет Сингидунум, Београд, Србија

Апстракт Овај рад ижежи освешљавању различитих моућности и изазова са којима се сусрећу наставници сираной језика у процесу провере знања језика, ослањајући се на стандардизовани шесир усклађен са скалом Заједничкой евройской референциной оквира за језике (ЦЕФР). Циљ ишираживања у подлози рада је осшваривање критичкой увида у ирироду шесирирања језика – са иосебним освршом на међуоднос форме шесира и осшвареной резулшаша; ишумачење нивоа иознавања језика дефинисаних у складу са Заједничким евройским референциним оквиром за језике; осврш на иримену наведеной оквира у сшварном, академской окружењу. Уиоредна, квалишашивна анализа ириказала је учинак ирише ишишаника, сшуденаша основних сшудија анилисшике, иосишинуш на сшандардизованом, ишаном шесиру, чији је циљ био дефинисање нивоа иознавања језика, а у складу са скалом Заједничкой евройской референциной оквира за језике. Осим наведеной, анализа указује на ирешке сшуденаша, али и ишоређује учинак на различитим нивоима иознавања језика, ишшовремено иржуајући шшоријску ишодлоу у вези с улоом која ирииада ирамашшци у ишлу наставе и учења сшраной језика. Резулшашш су ишказали учешшале ирамашшчке ирешке до којих долази на нивоима В2 и С1/2, али су и међу њима ошкрили неке неушклађене ише неочекиване ирешке, шшш доириноси бољем разумевању сложене ирироде феномена шесирирања иознавања језика. Ошшуда овај рад, на основу добијених резулшаша, указује на обласшш шесирирања ирамашшчке комшешшениције, у складу са иринципшма Заједничкой евройской референциной оквира за језике, које моу бишш инаишеђене.

Кључне речи: ЦЕФР (Заједнички евройски референцини оквир за језике), шесирирање, ирешке, ирамашшчка комшешшениција, еншески језик.

К лучшему пониманию принципов ЦЕФР в области тестирования грамматической компетенции

Марияна Проданович

Кафедра англистики, Университет Сингидунум, Белград, Сербия

Валентина Гавранович

Кафедра англистики, Университет Сингидунум, Белград, Сербия

Нина Пантелич

Кафедра англистики, Университет Сингидунум, Белград, Сербия

Резюме *В данной статье освещаются различные возможности и проблемы, с которыми сталкиваются преподаватели иностранных языков в процессе тестирования знаний языка, опираясь на стандартизированный тест, согласованный со шкалой Общеввропейской системы координат для языков (ЦЕФР). Целью исследования было: определение критического понимания природы языкового тестирования, с особым акцентом на взаимосвязи формы теста и полученного результата; интерпретация уровня владения языком, определенного в соответствии с координатами ЦЕФР; обзор применения данного документа в реальной академической среде. Сравнительный качественный анализ показал успеваемость исследуемых студентов английского языка на стандартизированном письменном тесте, направленном на определение уровня владения языком в соответствии со шкалой ЦЕФР. Кроме того, анализ указывает на ошибки студентов, но также сравнивает успеваемость на различных уровнях владения языком, предоставляя теоретические знания о роли, которую грамматика играет в процессе преподавания и изучения иностранных языков. Результаты указали на частые грамматические ошибки, возникающие на уровнях B2 и C1/2 владения языком, но также среди них были выявлены некоторые противоречивые и неожиданные ошибки, что способствует лучшему пониманию сложной природы тестирования знаний языка. Исходя из полученных результатов, данная статья указывает на те области грамматического тестирования компетенций, в соответствии с принципами Общеввропейской системы координат для языков, которые могут быть улучшены.*

Ключевые слова: *ЦЕФР (Общеввропейская система координат для языков), тестирование, ошибки, грамматическая компетенция, английский язык.*

Успешност ученика четвртог разреда основне школе у решавању задатака из аритметике у зависности од контекста задатка

Ирена Васојевић¹

ОШ „Сретен Младеновић“, Крагујевац, Србија

Апстракт

Учење математичких садржаја у разредној настави најчешће се остварује решавањем математичких задатака. Међу њим, ученици остварују различити успех у решавању задатака, што зависи од контекста задатка. У складу с њим, циљ овог рада је да се утврди успешност ученика у решавању задатака из аритметике у зависности од контекста задатка. Узорац истраживања чинили су ученици четвртог разреда из четири основне школе са територије града Крагујевца; 165 ученика је решавало шест састављен од 12 задатака, поделених у четири групе од по 4 задатка који су даћи на четири различита начина; задаци даћи у контексту математичкој израза, задаци даћи у контексту математичке реченице, задаци даћи у контексту реалне ситуације. Резултати истраживања показали су да међу ученицима четвртог разреда основне школе постоји неуједначеност у решавању истих математичких задатака даћих у различитом контексту. Такође, успех ученика зависи од пола ученика.

Кључне речи: аритметика, контекст задатка, решавање задатка.

Теоријски приступ истраживању

Учење математичких садржаја најчешће се одвија кроз поступак решавања различитих математичких задатака. Према Овчару (Ovčar, 1987: 24), „математички задатак је скуп квантитативних величина стављених у неки однос“. Решавање математичких задатака у разредној настави математике средство је којим ученици усвајају програмом прописан наставни садржај из алгебре, аритметике и геометрије.

Аритметика је наука о бројевима и законима рачунања. Она се дели на нижу и вишу аритметику. У разредној настави изучава се нижа аритметика која проучава основне особине и односе између природних бројева, као и основне аритметичке операције: сабирање, одузимање, множење и дељење (Malinović, 1998).

¹ irena.vasojevic@gmail.com

Fourth-grade students' achievement in solving arithmetic problems depending on the context of the problems

Irena Vasojević

Sreten Mladenović Elementary School, Kragujevac, Serbia

Abstract *The learning of mathematical content in the lower grades of primary school tends to take place through working on mathematical problems. Students, however, have varying degrees of success in solving these problems, which depends on the context of the problems. This paper therefore aims to assess student achievement in solving arithmetic problems depending on the context of the problems. The research sample consisted of fourth-grade students from three primary schools in the city of Kragujevac. 165 students were asked to solve a test comprising 12 problems divided into three groups of 4 problems each, given in three different ways – problems given in the context of a mathematical expression, problems given in the context of a mathematical sentence, and problems given in the context of a real-life situation. The results show that fourth-grade students achieved uneven results when solving the same mathematical problems given in different contexts. The results also suggest that student achievement depends on students' gender.*

Keywords: *arithmetic, mathematical problem context, mathematical problem solving.*

Успешность учеников четвертого класса основной школы в решении задач по арифметике в зависимости от контекста задачи

Ирена Васоевич

Основная школа имени «Сретена Младеновича», Крагуевац, Сербия

Резюме *Изучение математических содержаний в классном обучении чаще всего достигается путем решений математических задач. Однако учащиеся достигают разных успехов в решении задач, что зависит от контекста задачи. Соответственно, целью данной статьи является определение успеваемости учащихся при решении арифметических задач в зависимости от контекста задачи. Исследование проведено на примере 165 учеников четвертого класса из трех основных школ с территории города Крагуеваца. Все ученики прошли тест, состоящий из 12 заданий, разделенных на три группы по 4 задания, каждое из которых дано тремя различными способами: задачи, заданные в контексте математического выражения, задачи, заданные в контексте математического предложения, задачи, заданные в контексте реальной ситуации. Результаты исследования показали, что среди учеников четвертого класса основной школы наблюдается неравномерность в решении одних и тех же математических задач, заданных в другом контексте. Кроме того, обнаружено, что успех зависит от пола ученика.*

Ключевые слова: *арифметика, контекст задачи, решение задачи.*

Приказ књиге: Лица и наличја праведности у оцењивању

Аутор:

Милан Станчић, Година издања: 2020.

Издавач:

Институт за педагогију и андрагогију Филозофски факултет,
Универзитет у Београду, Србија

Монографија Милана Станчића *Лица и наличја праведности у оцењивању*, која је недавно објављена у издању Института за педагогију и андрагогију Филозофског факултета Универзитета у Београду, представља систематично, аналитично, у теоријским сазнањима и у разумевању проблема васпитно-образовне праксе дубински утемељено разматрање питања праведности у оцењивању.

Грађењу концептуалног оквира за разумевање праведности у оцењивању аутор приступа полазећи од анализе различитих схватања праведности, препознајући три различита концепта: метријску, педагошку и друштвену праведност у оцењивању. Књига садржи приказ, анализу и преиспитивање ових концепата, као и језика којима се у оквиру њих говори о праведности. На основу тога Станчић отвара и артикулише суштинска и крупна питања у вези са разумевањем праведности у оцењивању, међу којима су однос између валидности и праведности оцењивања, те однос између обезбеђивања процедура и етичности праксе. У наредним поглављима аутор анализира схватања о оцењивању и праведности у оцењивању која се препознају у просветној легислативи у Србији, те приказује истраживање кроз које је испитивао наставничка схватања праведности у оцењивању, праведност праксе оцењивања у школама у Србији и препреке на путу остваривања праведности у оцењивању у пракси. Полазећи од овако обухватног приступа проблему, у последњем поглављу Станчић се враћа елементима праведности у оцењивању, али и храбро отвара нова питања чија се елаборација често избегава у научним студијама: да ли је могуће комбиновати елементе који долазе из различитих приступа, шта је потребно мењати у законској регулативи у вези с оцењивањем, те где је простор не само за даља истраживања, већ и за деловање у пракси.

Начином на који је књига конципирана аутор показује не само добро познавање савремене литературе и просветне праксе у Србији, већ и отвореност за перспективе наставника из праксе, те спремност да уважи доступна сазнања из различитих извора и различитих перспектива. Истовремено, он се не да завести ни ауторитетима науке, ни перспективама из праксе, већ анализира различита схватања сагледавајући их у контексту, препознаје и отвара проблеме, критички их промишља, не бежи од тешких